

ПРОБЛЕМА ВИВЧЕННЯ ЮРИДИЧНОГО ДИСКУРСУ В СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ

Бабич Д. О., студ. гр. ПР-83,
Баранова С. В., к. філол. н., доцент СумДУ

У сучасній науці дискурс розуміють як складне явище, що складається з учасників комунікації, ситуації спілкування і самого тексту. Дискурс – це абстрактний інваріантний опис структурно-семантичних ознак, що реалізуються в конкретних текстах. У світлі теорії мовної діяльності розрізняють два аспекти – створення, або породження дискурсу й розуміння дискурсу. Дискурсом позначають особливе використання мови для вираження особливої ментальності, а також особливої ідеології.

Юридичний дискурс є різновидом інституційного дискурсу. Реалізація різних типів дискурсу відбувається в комунікативних ситуаціях у певних сферах людської діяльності. Організація дискурсу відрізняється від організації мови більшою свободою та варіативністю. Мовна система дуже стійка, особливо на фонологічному й морфологічному рівнях. Рівень синтаксису дозволяє виявляти більшу варіативність, проте і на цьому рівні свобода мовця обмежена певним кінцевим набором синтаксичних структур. Жанр визначається як клас дискурсів, а також може розглядатися з точки зору дискурсивного співтовариства, наприклад, жанр юридичних документів, тобто особливий різновид наукового тексту права.

Юридичний дискурс розуміємо як текст права в динаміці, в процесі тлумачення і роз'яснення. Текст юридичних документів – головна складова юридичного дискурсу. Текст виконує не тільки інформаційно-впливову функцію, а й розкриває соціально-прагматичну позицію автора тексту. Учасниками юридичного дискурсу є, з одного боку, автор і, з іншого боку, реципієнт. Перший створює інформаційне повідомлення, висловлюючи суть юриспруденції, другий сприймає та інтерпретує повідомлення. Суб'єктом юридичного дискурсу є професіонали-юристи, які породжують тексти з урахуванням особливостей устрою суспільства. Але якими б не були закони за змістом, за своїми типологічними ознаками, вони, як тексти досить однорідні. Юридичний дискурс базується на особливій правничій термінологічній системі. Когнітивно-дериваційна і соціальна сутність юридичної лексики виражається в її здатності формувати понятійно-сміслові блоки, компоненти яких можуть класифікуватися за певними моделями.

Когнітивну інформацію несуть в першу чергу юридичні терміни. У правовій терміносистемі існує особливий розподіл структурно-понятійних, дериваційних, лексичних одиниць і функціональних параметрів, яким притаманні особливі ознаки і закономірності, значущі для сфер юридичної діяльності, в яких вони функціонують.

Домінанта юридичного дискурсу – текст юридичних документів. Аналіз змісту даного дискурсу дозволяє виділити його функції: інформаційну, аналітичну, оцінну і прогнозуючу, які виражаються як експліцитно, так і імпліцитними засобами.